

ALVER KOMMUNE
Postboks 4
5906 FREKHAUG

Dykkar ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.:	21.10.2021
	Ark.:	
		326.12

Vedtak i namnesak 2020/551 – Selfallet – Alver kommune

Statens kartverk har i dag gjort fylgjande vedtak om skrivemåten av nokre stadnamn i Alver kommune:

- *Selfallet* (nes i sjø ved Mangersvågen)
- *Selfallet* (bruk 445/7 ved Mangersvågen)
- *Selfallet* (li ved Haugland)

Namnet fell bort som bruksnamn på seksjon 1–4 på bruk 445/387 og frå seksjon 1–2 på bruk 445/398. (Seksjonar skal ikkje ha bruksnamn.)

Vedtaket er gjort med heimel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Kartverket vedtok skrivemåten *Selfallet* i ei namnesak i 2002. I eit brev til Kartverket dagsett 04.05.2012 søkte Seilfaldet Velforeining om at Kartverket tok opp att saka til ny vurdering. Kartverket sende spørsmålet om gjenopptaking av namnesaka ut til kommunen på høyring i eit brev av 19.06.2012. I høyringa støtta Radøy kommune og Radøy mållag ynsket til Seilfaldet Velforeining om gjenopning av saka. I høyringa kom det elles fleire innspel for ulike syn i namnesaka, både som høyringsinnspel og i debattspaltene i lokalpressa. I tillegg har me fått nye saksopplysningar som Mai-Liss Sylta Møn har samla og sendt oss og Språkrådet i ettertid. I praksis vart høyringa dermed òg ei høyring i den ev. nye namnesaka.

Ut frå dette verka det rimeleg saka vart realitetsbehandla etter den gjennomførde høyringsrunden, og Kartverket avgjorde på grunnlag av dei mange innspela at vilkåret om at det må koma nye opplysningar som ikkje var framme i fyrste runde av saka, var stetta, jf. e-brev til Språkrådet sendt 03.12.2020. Språkrådet gav ny tilråding i saka dagsett 20.01.2021.

Rettsleg grunnlag

Når ein skal fastsetja skrivemåten av eit stadnamn for offentleg bruk, er hovudregelen at ein skal ta utgangspunkt i den nedervde lokale uttalen av namnet. Skrivemåten skal fylgja gjeldande rettskrivingsprinsipp i norsk, jf. § 4 fyrste ledd i lova. Skrivemåten skal vera praktisk og ikkje skyggja for meningsinnhaldet i namnet, jf. § 1 fyrste ledd. I *utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det meir detaljerte reglar om korleis stadnamn skal normerast.

I tillegg må det takast omsyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for namnet saka gjeld, og kva som er registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR) frå før. Lokale ynske frå dei som har uttalerett skal òg spela inn. Det skal leggjast serleg vekt på ynsket til eigaren når saka gjeld bruksnamn, og skrivemåten som eigaren ynskjer, ligg innanfor regelverket.

■ www.kartverket.no

Skrivemåten av slektsnamn skal ikkje påverka skrivemåten av stadnamn. Vedtak som gjeld skrivemåten av stadnamn, får heller ikkje fylgjer for skrivemåten av slektsnamn.

Uttale

Språkrådet skriv at 'Sællfadle' er den nedervde, lokale uttalen: «Den nedarva uttalen til områdenamnet er 'Sællfadle'. Dette er stadfest blant anna av radværinga Magne Myking. Han skreiv 12. november 1999: 'Eg har heile mi tid høyrte dette namnet uttala som 'Sællfadle'. [...] På gnr 34 Grindheim bnr 11 og 12 ligg eit høgeddrag som har same namn og segjemåte [...]'.» Språkrådet viser òg til Leiv Vetås, tidlegare leiar i Radøy mållag, som skreiv 29.11.1999 at «[u]ttalen i målføret er selfadle/sellfadle». Vidare syner dei til eit brev som Mai-Liss Sylta Møn i Seilfaldet Velforeining skreiv til Kartverket og Språkrådet 9. januar i år, der ho omtalar «Sællfalle» som ei uttaleform «som enkelte hadde». Men velforeininga meiner at «dei aller fleste» på Radøy nyttar uttalen «Seilfalle».

I eit tjue siders dokument kalla *Stadnamnet Seilfaldet / Seilfallet / Seglfallet / Selfallet*, går Møn nærmare inn på spørsmålet om uttalen. Der stiller ho spørsmålet «Sa verkeleg alle "Sælfadle" i gamle dagar slik det vert hevda frå fleire kantar?» Ho siterer der fleire informantar: 1. Atle Mariussen (oldebarn av Ingvald Seilfaldet f. 1873): «Eg huskar svært godt han oldefar på *Seilfadle*. [...] Oldefar min, bestefar min og eg har alltid sagt Seilfadle, ikkje Sælfadle.» 2. Alette Stangenes Stordal: «Min far var fødd på Stangeneset (der Manger Fiskemat er på Manger kai) i 1917. Han var fiskar heile sitt liv, og eg har aldri hørt at han sa noko anna enn Seilfalle.» 3. Gunvor Dal Seilfaldet (svigerdotter av Ingvald Seilfaldet f. 1905): «Mannen min Harald sa alltid *Seilfaldet*, med "t" på slutten, og det gjer eg òg. Går ein tilbake i tid, så veit eg at svigerforeldra mine, Olina og Ingvald aldri brukte "*Selfadle*". Eg er litt usikker på om dei uttala namnet med "t" på slutten slik Harald gjorde, men dei sa enten *Seilfaldet* eller *Seilfadle*. Og dei hadde breid dialekt og sa til dømes Mørkjen i staden for Morken.» 4. Inge Mangersnes (barnebarn av Ingvald Seilfaldet f. 1873): «Eg hadde jo bestemora og bestefaren min på Seilfadle, og eg var like mykje der som eg var heima. Me sa aldri noko anna enn Seilfadle.» Mai-Liss Møn skriv vidare at ho tidlegare trudde at "alle" eldre uttala namnet som "Se/æl(l)fadle", men at ho nyleg fann ut at det ikkje var slik.

Sveinung Toft i Radøy kommune opplyste i ein telefonsamtale med Språkrådet i august 1999 at namnet har forma Sellfadle eller Selfadle i det lokale talemålet, noko Språkrådet refererte til i den førebelse tilrådinga dei gav i saka 02.09.1999.

Berit Kvalvik skriv i eit brev til Språkrådet dagsett 04.11.1999 at lokal uttale er Sellfadle. Ho meiner likevel at namnet bør skrivast *Seilfaldet*, og at namnet kjem av låring av segl ved tilkomst til Mangersvågen.

Johan Myking skriv i eit avisinnlegg i Strilen 30.10.2012 fylgjande: «Om tydinga og tolkingane er usikre, så er likevel den nedervde lokale uttalen levande og solid dokumentert: 'sellfadle' med kort, open e/æ i første leddet, nordhordlandsk segmentering av 'fall' til 'fadl' i andre leddet, slik me har det i Indre Sogn, Hordaland og på Island.» I eit e-brev til Kartverket sendt 06.11.2014 presiserer han at det tradisjonelt ikkje er tonemskilnad i radøymålet mellom tonem 1 og 2.

Skriftradisjon

neset: *Selfallet* i Bergens Tidende frå 1916, *Seglfallet* i ei skulebornsoppskrift frå 1930-åra, *Seilfaldet* i avisa Nordhordland frå 1978, *Seglfallet/Seilfallet* i økonomisk kartverk frå 1982, *Selfallet* i kart frå og med vedtaket om *Selfallet* i 2002 (adressenamnet på bustadfeltet på staden har vore skrive *Selfallet* frå om lag same tid), *Selfallet* i bøkene Manger kyrkje og prestegard frå 1991, *Radøy gjennom tidene 3* frå 2010 og *Eg likar Radøy best – Radøy kommune 1964–2014* frå 2014.

bruk 445/7 (tidl. 45/7): *Seilfaldet* i folketeljinga frå 1865, *Sælfaldet* (el. *Sælfældet*, handskrifta er utydeleg) i folketeljinga frå 1875, *Seilfaldet* i skylddelingsforretninga frå 1891, i ministeralboka frå 1899, i folketeljinga frå 1900 og i 1907-matrikkelen, *Seilfallet* i folketeljinga frå 1910, *Seilfaldet* i 1950-matrikkelen, *Seilfoldet* i dagens matrikkel.

lia ved Haugland: *Seilfallet* i økonomisk kartverk frå 1982.

Høyringsvar

I eit brev til Kartverket som låg som vedlegg til søknaden frå Seilfaldet Velforeining om gjenopning, skriv Gro Kolstad at ho er imot skrivemåten *Selfallet*. Det går ikkje heilt klart fram kva skrivemåte ho vil ha, men ho refererer til at Radøy kommunestyre på eit tidspunkt uttrykte ei klar anbefaling om å bruka namneforma *Seilfaldet*.

Magne Myking skriv i eit høyringsvar at slektsnamn og stadnamn er to ulike ting, og at den vanlege uttalen har vore Selfadle alt frå 1850-åra. Han har høyrte folk frå generasjonane fødde både før og etter 1850 som nytta Selfadle med d føre i, både om staden og dei som budde der: «dei på Selfadle, NN på Selfadle, dei Selfadle». Han nemner at namnet *Selfallet* òg finst på eit høgdedrag på garden Grindheim og på Haugland. Han meiner *Seilfaldet* er ein dansk skrivemåte og eit stilbrot samanlikna med dei andre adressenamna på Radøy.

Radøy mållag meiner at *Seilfaldet* er i samsvar med måten stadnamnet vert uttalt, «med unntak av d-en som dei seinare åra har falt ut.» Dei gjev støtte til Seilfaldet Velforeining i at saka skal gjenopnast.

Styret i Radøy sogelag tilrår at namnet vert skriva *Selfallet*. Dei fører opp fem argument: 1. Det er òg to andre stader på Radøy som heiter *Selfallet*, nemleg på Dalland og Haugland, som ligg langt frå sjøen. Dei tvilar difor på at namnet har samband med segl. 2. Om føreleken i namnet kom av segl, er det tvilsamt at det skulle verta uttalt «seil», sidan målføret har «segl», «me siglar». 3. Dei som sit i styret og dei som dei har kontakta frå Manger, nyttar *Selfallet* som namneform. 4. Namnegranskaren Eivind Vågslid skriv i boka *Stadnamntydningar II* at gardsnamn som byrjar med *Sel-* er avleidde av trenamnet *selje*. 5. Gunnstein Kolstad skreiv i brev til Radøy kommune dagsett 09.11.1999 at *sel* i *Selfallet* truleg kjem frå ordet *sel* n. 'lite hus', og han konkluderer med at namnet ikkje har tilknytning til sjø og dermed heller ikkje til segl.

I eit brev til Seilfaldet Velforeining, som velforeininga har vidaresendt til Kartverket, skriv Jan Bøe at *Selfallet* er ei feiltolking, og at det berre var éin måte å stoppa fartya på, og det var med ordren «La seglet falle». Han nemner vidare at tauet som ein heisar eller senkar seglet på masta med, heiter «fall», og at uttrykket «la seglet falle» eller kortordren «fall seglet» kjem av det. Når innseglande jekter til Mangervågen passerte pynten av Seilfaldet på babord side, lét dei segla falla, og han meiner stadnamnet kom av det, noko farfar hans fortalde, og som han har fått stadfest av Ingvald Seilfaldet.

Radøy kommune støttar kravet om gjenopptaking, men utan at dei tek stilling til kva skrivemåte som skal brukast. (Referatet frå Radøy formannskap i avisa Strilen frå 20.10.2012 tyder på at det var tvisyn i formannskapet om saka, og fleire av medlemene tok til orde for at *Selfallet* var rett skrivemåte.)

I saksdokumenta som kom frå velforeininga, stod det ikkje noko eksplisitt om kva skrivemåte foreininga gjekk inn for. Språkrådet tok difor kontakt med foreininga 09.12.2021 og spurde om dei kunne skriva noko om det. Dagen etter fekk dei fylgjande svar: «[D]å me klaga på denne saka, var det fordi «Selfallet» er historielaut. Me ynskjer at den nedervde historia skal leva vidare her ute mot havet, og både Seilfaldet, Seilfallet og Seglfallet hjelper til med det. Men Selfallet-navnet har ingenting her å gjere.»

Tilråding

Språkrådet skriv at det i forsvaret for skrivemåten *-faldet* i fleire innkomne dokument er synt til bruksnamntradisjonen og til korleis det tilhøyrande familienamnet er skriva, men dei understrekar at skrivemåten av tilhøyrande familienamn ikkje skal påverka skrivemåten av stadnamn.

Om uttaleformene som støttar opp om skrivemåtane *Seilfaldet* og *Selfallet*, skriv Språkrådet fylgjande: «I tilknytning til valet mellom formene *-faldet* og *-fallet* og når det då gjeld den tilsvarande munnlege namnebruken, er det i det brevet som velforeininga skreiv til Kartverket 4. mai 2012, skriva at 'dagens generasjon uttalar ikkje d slik generasjonane før oss gjorde'. (Sjå slutten av andre avsnittet i det nemnde brevet.) Dette tolkar me slik at det i visse samanhengar er sagt '-falde'. Om denne uttalemåten lyt det seiast at han må vera påverka av skrivemåten *-faldet* som då er brukt ein del. Dette gir oss grunn til å rekna med at uttalen med diftong i føreleken òg kan vera skriftformspåverka. I namnesaka er det semje om at etterleken er bunden form av det inkjekjønnsordet som heng saman med verbet *falla*, men i nordhordlandsmålet er den bundne substantivforma uttala anten 'fadle' (i nedarva mål) eller 'falle' (blant yngre personar). Seiemåten

‘falde’ kan snauvt reknast som ei norsk talemålsform i det heile. Viss førelekken i namnet hang saman med ordet *segl* / *seil* (n.), ville namnelekkjen vore uttala ‘Segl-’. Det nedarva talemålet i Nordhordland har ikkje diftong her. Jamfør med det som Radøy Sogelag skreiv om dette i eit brev dei sende til Radøy kommune 26. september 2012. Sogelaget tilrår der skrivemåten *Selfallet*.»

Språkrådet går deretter inn på vurderingar kring det ordhistoriske opphavet (etymologien) til namnet: «På Radøy er namn med uttalen ‘Sëllfadle’ registrerte minst to stader i tillegg til den på Manger. Namnet er blant anna nytta om ein haug på Grindheim og eit liområde på Haugland. Begge dei to lokalitetane ligg mange hundre meter inne på land. Det er berre namnet på Manger som er knytt til ein stad i nærleiken av sjøen. Det kan ikkje seiast noko sikkert om kva for eit ord det er som ligg til grunn for førelekken i namnet. I den samlinga med stadnamn frå Radøy som er arkivert på Universitetet i Bergen, er det både frå garden Mangersneset, gnr. 444, og frå garden Tveit, gnr. 426, registrert namn med uttaleforma ‘Sellhøyen’. (I samlinga er det ikkje notert lokalitetsopplysningar til dei to namna.) Attmed Jordalsvatnet i Åsane ligg det ein gard med namnet *Selvik*. Dette namnet blir uttala «Sëllvik». Dei eldste dokumenterte skrivemåtane av dette namnet syner tydeleg at det er trenemninga *selje* (f.) som ligg til grunn for førelekken. (Sjå på side 360 i band 11 i bokverket Norske Gaardnavne (NG).) I Vaksdal finst det ein gard med namnet *Trefall*, og dette namnet må vera brukt med tydinga ‘stad der tre har ramla’. (Sjå NG XI: 520.) Det er godt mogleg at ‘sellfall-namna’ på Radøy har ein tilsvarende bakgrunn, det vil seia at dei er knytte til stader der eitt eller fleire seljetre har dotte over ende.»

Språkrådet konkluderer med at dei finn all grunn til å halda fast på tilrådinga om å lata namnet verta skrive utan diftong i førelekken: «Det er visseleg denne uttaleforma som er eldst, og dette er ei form som òg er nytta i vår tid.» Dei tilrår difor *Selfallet*, og peikar på at den talemålsnære skrivemåten ikkje gjev noka fastlåsing til ein serskild tolkingsteori. Dei syner elles til tilrådinga dei skreiv i den opphavlege namnesaka.

Vurdering

Som nemnt under rettsleg grunnlag, skal skrivemåten av eit stadnamn ikkje skyggja for meiningsinnhaldet i namnet, jf. § 1 i lov om stadnamn. Ein skal ta utgangspunkt i den nedervde, lokale uttalen, og skrivemåten skal normerast etter gjeldande rettskrivingsprinsipp i norsk, jf. § 4. Ut frå dette må ein i denne saka ta stilling til både kva som er den nedervde, lokale uttalen og til kva som kan vera det språklege opphavet til namnet for å kunna avgjera kva som er rett skrivemåte for offentleg bruk.

Vurdering av nedervd, lokal uttale

Lokalt vert uttalen *Selfadle*, *Sellfadle*, *Sælfadle* eller *Sællfadle* oppgjeve av dei som ynskjer skrivemåten *Selfallet*, medan anten den same uttalen eller uttaleformer som *Seilfadle*, *Seilfalle*, *Seilfalde* eller *Seilfaldet* (med tydeleg -t) vert opplyst av dei som ynskjer *Seilfaldet*, *Seilfallet* eller *Seglfallet* som skrivemåte. Ingen lokalt har oppgjeve eller hevda at *Segl-* med g førekjem lokalt som uttaleform. Skrivemåten *Seglfallet*, som har førekome, må soleis reknast som ei omsetjing til nynorsk *segl* der førelekken i namnet er tolka som bokmålsordet *seil* n. ‘duk av lerret til sigling’. Dette ordet har *seil* og *segl* som rettskrivingsformer i bokmål og *segl* som eineform i nynorsk. § 3 i forskrift om stadnamn fastset at «[s]krivemåten av norske stadnamn skal følgje den rettskrivingsforma eller regionale samleforma som passar best med den nedervde lokale uttalen.» Skrivemåten *Segl-* i dette namnet er soleis uaktuell for offentleg bruk, og vil ikkje verta vurdert vidare.

Når det førekjem to ulike talemålsformer av eit stadnamn innanfor eitt og same dialektområde, er det vanlegvis slik at den eine uttaleforma er den genuine, nedervde talemålsforma, medan den andre uttaleforma er skriftpåverka. Skrivemåtar med *Sel-*, *Sell-* eller liknande hadde i liten grad vore i bruk før 1999, då det fyrste gong var namnesak for dette namnet, so det er lite truleg at uttaleformene *Selfadle*/*Sællfadle* kan ha kome til ved skriftpåverknad. Skrivemåten *Seilfaldet* har derimot vore godt kjend i lokalmiljøet på grunn av det tilhøyrande slektsnamnet *Seilfaldet*, og det er heilt vanleg at slektsnamn vert uttalte med ei bokstavtru uttaleform sjølv om den skil seg frå tradisjonell uttale av det tilhøyrande stadnamnet. Når det òg vert opplyst lokalt at uttaleformer som */-faldet/* og */-falde/* har vore brukte av dei som argumenterer for *Seilfaldet*, er det klargjerande i å avdekkja at dette er ei skriftpåverka uttaleform. Det tradisjonelle nordhordlandsmålet har

nemleg assimilering av konsonantsekvensen /-ld-/, og det er soleis lite truleg at ein slik uttale kan koma frå naturleg talemålsutvikling i dialekten. Tradisjonell uttale av stadnamn innanfor namnekrinsen fylgjer nemleg systemet elles i målføret når det gjeld lydutvikling. Når ordet *segl* elles vert uttalt segl med tydeleg g i målføret, verkar det lite truleg at ordet akkurat i stadnamnet skulle få uttalen seil-. På dette grunnlaget er me samde i Språkrådet sin konklusjon om at den tradisjonelle, nedervde uttalen må vera Sællfadle (/sèllfadle/), medan dei ulike variantane med seil- må vera nyare uttaleformer. Men «nyare» i denne samanhengen kan vel å merka tyda at uttaleformene med seil- òg kan vera opp mot hundre år eller eldre, slik at dei kan ha vorte tekne i bruk om lag då namnet med skrivemåten *Seilfaldet* vart teke i bruk som fast slektsnamn. Slik sett er det heller ikkje nokon grunn til å reisa tvil om dei uttaleformene Mai-Liss Møn presenterer i utgreiinga si. Det er tvert imot karakteristisk at dei som har eller har hatt *Seilfaldet* som familienamn nyttar ei skriftnær uttaleform, medan ein større krins av namnebrukarar elles i nærområdet brukar den tradisjonelle uttalen som var vanleg for stadnamnet frå gammalt av.

Vurdering av etymologisk grunnlag

I brevet sitt skriv Jan Bø at tauet som ein heisar eller senkar seglet på masta med, heiter «fall», og at uttrykket «la seglet falle» eller kortordren «fall seglet» kjem av det. Ordet *fall* n. er i Nynorskordboka ført opp med m.a. tydinga ‘tau eller talje til å heise og fire segl, bom og liknande med’. Norsk Ordbok fører opp ordet *seglfall* n. med tydinga ‘segldrag’, og *segldrag* er i same ordbok definert som ‘tau til å dra opp segl med; drag’. Dette ordet førekjem ein del i skrift, noko Mai-Liss Møn har gjeve nokre døme på frå eldre litteratur og i faglitteratur, m.a. i boka Vestlandsbåtar – frå oselvar til sunnmørsåttring (1987). Der er ordet *segldrag* forklart slik: «Segldrag, seglfall. Dei heiste seglet med draget eller fallet, eit tau som gjekk gjennom honbora». *Seglfelling* ser i boka ut til å vera brukt i tydinga ‘seglskøyt’, og altså ikkje i tydinga ‘lata seglet falla’. Uttrykksmåten «å falla/fella seglet» i tydinga ‘ta ned seglet’ ser generelt ut til å vera uidiomatisk, me kan ikkje finna døme på bruk av denne uttrykksmåten. I sjømannsspråk ser det ut til at det er verba «låra segla» eller «fira seglet» som helst har vore brukt som uttrykksmåtar for å ta ned seglet. Når segla «fell»/«faller», ser det helst ut til vera snakk om ei ukontrollert hending der naturkreftene sjølve står for fallet. Då uttaleforma «sællfadle» skulle skriftfestast ein gong på 1800-talet i samband med at det kom eit husmannsplass på staden, er det ikkje usannsynleg at dei hadde ordet *seglfall/seilfald* i bakhovudet då dei bokstaverte det. I eit kystsamfunn var nok *seglfall* eit vanleg ord. Ettersom dei på den tida berre hadde dansk-norsk som skriftspråk, ville nok *seilfald* vera det nærmaste kjende ordet i skriftspråket for ein skrivekunnig person som skulle føra avtalen i pennen. Det må elles påpeikast at radværingane på 1800-talet òg snakka radøymål. Dersom dei likevel nytta uttrykksmåten som Jan Bø nemner, ville dei nok sagt «Lat segle fadla» heller enn «La seile falde». Dersom stadnamnet kom av dette, og tradisjonen om denne tydinga var overlevert heilt frå dei faktisk nytta den uttrykksmåten og fram til i dag, skulle ein soleis ha venta at uttaleforma var Seglfadle med tydeleg g – ettersom ordet *segl/seil* elles vert uttalt segl med tydeleg g i målføret. Når uttalen likevel er /sèll-/ eller /seil-/, må namnet venteleg ha eit anna opphav. Forklaringa om at dei sjøfarande sa «La seilet falle» då dei nærma seg land ved Mangersvågen, er fyndig, og det er forståeleg at teorien er populær lokalt, men han har neppe rot i røynda.

Det er interessant at namnet *Selfallet* førekjem tri ulike stader på Radøy. I tillegg til namnet ved Mangersvågen, som denne saka fyrst og fremst dreiar seg om, finn ein òg namnet på garden Grindheim (160 m aust for Stokkhøyen) og ved Biaråsen nordaust for garden Haugland. Når desse tri stadene har eitt og same namn, må ein rekna med at eit likt eller liknande namnemotiv har lege til grunn for namngjevinga på alle desse stadene. Både *Selfallet* ved Haugland og ved Grindheim ligg meir enn ein kilometer undan kysten, og ordet *seil* i tydinga ‘duk av lerret til sigling’ er lite sannsynleg som opphav på desse stadene. Dette svekkjer soleis òg teorien om at namnet kjem av ordet *segl/seil*.

Det er få døme å finna på bruk av namnet *Selfallet/Seilfallet/Seglfallet* elles i landet, men i eit avisinnlegg nemner Johan Myking at det finst som namn på ein øydegard i utmarka ovanfor garden Agdestein i Stord kommune. Namnet er nemnt i eit diplom i Diplomatarium Norvegicum frå 1410, der det står brukt to gonger: i «bref om Sællfall a Stordh» og «i Sællfalle», det siste ei dativsform. Namnegranskar Magnus Olsen, som har redigert Hordalands-bandet av Norske Gaardnavne, skriv fylgjande: «Om Navnet paa denne Gaard, hvis

Beliggenhet og Naturforhold ere ganske ukjendte, kan kun udtales usikre Gjetninger. Kanske er 1ste Led Trænavnet selja f. (Incl. S. 73), af kortet til *sel-*, ligesom *brynja* f. i Sæmmensætninger kan blive *bryn-* (*Brynhildr, brynþing*). I sidste Led kunde man have *fall* n. i den Incl. S. 49 nævnte Betydning 'Jordfald'. Altsaa mulig: et Sted, hvor Jord har raset ud, og hvor senere Silje er voxet op.» Magnus Olsen er altsaa usikker på tydinga, men opnar for at førelekken kan koma av trenemnet selje. Det er uansett interessant at namnet allereie i gamalnorsk har forma *Sællfall(e)*, dvs. til forveksling lik den forma namnet i denne namnesaka har i den munnlege tradisjonen på Radøy. Då kan det henda at *Selfallet* på Radøy har hatt denne forma like lenge som på Stord. Men Språkrådet nemner at gardsnamnet Selvik /sæ`llvíkæ/ i Åsane hadde forma *Seljuvik* i gamalnorsk tid, so ei utvikling *Seljufall > /sællfadle/ frå gamalnorsk tid til i dag kan òg vera mogleg.

Ein annan teori som har vore oppe i samband med høyringane om dette namnet, er at førelekken kjem av ordet *sel* n. 'lite hus eller skjol', og at etterlekken *fall* tyder 'avlingsmengd, avkastning', slik at namnet då tyder 'slåtteteig som fyller eit hus med høy'. I den fyrste runden av saka i 1999–2002 tok Gunnstein Kolstad til orde for det. I eit høyringssvar skreiv han då at han var komen fram til den tydinga etter å ha snakka med personar med historisk-filologisk kompetanse, og han peika på parallellane til *Løfall* og *Løfallsstrand*. Kartverket la denne teorien til grunn då me gjorde det opphavlege vedtaket om *Selfallet* i 2002.

Konklusjon

Det har alt i alt vore framme mange teoriar om opphavet til dette namnet, og uvissa gjeld serleg førelekken i namnet. Når det gjeld etterlekken, må ein kunne konkludera med at det er inkjekjønnsordet *fall* (gamalnorsk *fall*) som ligg til grunn, venteleg med éi av dei åtte tydingane som er førde opp i Nynorskordboka. Me kan sjå bort frå hankjønnsordet *fald* (gno. *faldr*) 'innbretta kant; bylgjeforma brett), sidan det siste ville ha gjeve forma *-*fadlen* eller *-*fallen* i målføret. Når det gjeld førelekken, verkar *seil/seg1* i tydinga 'duk av lerret til sigling' lite truleg pga. at det ville ha gjeve forma *Seg1-* /sègl-/ i målføret, og fordi to av *Selfallet*-namna ligg langt inne på land. Det er òg lite truleg at dyrenemnet *sel* m. 'kobbe' ligg under av same grunn. Dei to tydingane *sel* n. 'lite uthus' og trenemnet *selje* f. verkar soleis mest sannsynlege, der lydendringa selju- > /sèll-/ kan ha skjett anten i gamalnorsk tid, jf. Magnus Olsen, eller etter gamalnorsk tid i tråd med det som finst av dokumentert lydutvikling andre stader i Nordhordland. Ein kan heller ikkje sjå bort frå at førelekken av namnet kan ha eit heilt anna opphav enn det som har vore framme i drøftinga her.

I motsetnad til i 2002 vil Kartverket ikkje leggja éi bestemt tyding til grunn for vedtaket denne gongen, men heller konkludera med at spørsmålet ikkje lét seg endeleg avklara. I § 1 fyrste ledd i forskrift om stadnamn står det at stadnamn som inneheld ålment kjende ord eller namnelekkar, skal fylgja gjeldande rettskriving, medan stadnamn som inneheld utdøydd eller uklare språkelement, skal skrivast i samsvar med gjeldande rettskrivingsprinsipp. Det siste må seiast å vera gjeldande for namnet *Seilfaldet/Selfallet*. Når den nedervde uttalen er /sèllfadle/, der sistelekken vert tolka som eit inkjekjønnsord i bunden form eintal, tilseier norske rettskrivingsprinsipp skrivemåten *Selfallet* eller *Sellfallet*. Skrivemåten *Selfallet* opnar i størst grad for ulike tolkingar av namnet. Han må reknast som godt innarbeidd sidan han no har vore brukt i adressenamnet på eit stort bustadfelt i mange år. Det er òg denne skrivemåten somme av høyringspartane har teke til orde for, medan ingen har ytra ynske om *Sellfallet*. Difor er det òg mest praktisk å vidareføra *Selfallet* som skrivemåte, som har vore i offentleg bruk sidan det fyrste vedtaket vart gjort for 19 år sidan.

Selfallet vert fastsett som skrivemåte i samsvar med § 1 og 4 i lov om stadnamn og § 1 fyrste ledd i forskrift om stadnamn.

Kunngjering

Kommunen skal syta for at vedtaket vert gjort kjent for dei partane i kommunen som har klagerett etter § 12 fyrste ledd i lova, og som ikkje er adressatar i dette brevet. Jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Kommunen skal senda melding om vedtak som gjeld skrivemåten av bruksnamn direkte til eigarane av bruket.

Bruksnamn

Vedtak om skrivemåten av gardsnamn skal som hovudregel vera retningsgjevande for skrivemåten av bruksnamn som er identiske med gardsnamnet, eller der gardsnamnet går inn som ein del av bruksnamnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eigaren rett til å fastsetja ein annan skrivemåte av namnet på eige bruk enn den som fylgjer av § 4 fyrste ledd i lova. Føresetnaden er at han/ho kan dokumentera at skrivemåten har vore i offentleg bruk som bruksnamn (på offentleg kart, på skilt, i matrikkelen, skøyte e.l.). I so fall må eigaren senda krav om det til Kartverket og leggja ved slik dokumentasjon. Kartverket er formelt vedtaksorgan og for skrivemåten av bruksnamn fastsette av eigaren.

Bruken av vedtekne skrivemåtar

Me vil minna om reglane i stadnamnlova om plikt til å bruka vedtekne skrivemåtar, jf. § 11, særskilt fyrste setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd». Det vil seia organ for stat, fylkeskommune og kommune og selskap som det offentlege eig fullt ut.

Me presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentleg* bruk av stadnamn. Privatpersonar og bedrifter som ikkje er heileigde av det offentlege, er difor ikkje pålagde å fylgja vedtekne skrivemåtar.

Når det same namnet er brukt om ulike namneobjekt på same staden, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovudregel vera retningsgjevande for skrivemåten i dei andre funksjonane. Dersom dette vedtaket vert ståande utan at det vert påklaga, legg me difor til grunn at kommunen vedtek same skrivemåten i ev. adressenamn og adressetilleggsnamn der namnet vert nytta.

Når det er gjort vedtak om adressenamn, adressetilleggsnamn og krinsnamn (grunn-, val-, skulekrins og kyrkjesokn), skal den vedtekne skrivemåten leggjast inn i matrikkelen, og adressenamn i SSR vert oppdaterte frå matrikkelen. Vedtak om adressenamn skal framleis sendast til m.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtekne skrivemåten av bruksnamn i SSR, og skrivemåten vert henta inn i matrikkelen derifrå.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklagast av dei som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stadnamn. Klagefristen er tre veker frå meldinga om vedtaket er komen fram til mottakaren, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentleg kunngjering, tek klagefristen til frå den dagen vedtaket vert kunngjort fyrste gongen. Dei som har klagerett, har rett til å sjå saksdokumenta, som er arkiverte hjå vedtaksorganet. Det er høve til å søkja om utsett iverksetjing av vedtaket til klagefristen er ute eller klaga er avgjort.

Ei eventuell klage skal sendast til Kartverket med kopi til kommunen. Klaga skal grunngjevast, og grunngjevinga må omtala alle namn eller namneledd klaga gjeld.

Når ein tek opp ei klagesak, gjeld dei same sakshandsamingsreglane som for namnesaker elles. Dersom vedtaket vert oppretthalde, sender Kartverket saka vidare til Klagenemnda for stadnamnsaker for endeleg avgjerd.

Med venleg helsing

Anne Lien
fylkeskartsjef

Erlend Trones
stadnamnansvarleg

Dokumentet vert sendt utan underskrift. Det er godkjent i samsvar med interne rutinar.

Kopi SPRÅKRÅDET

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
 [Forskrift om stadnamn](#)
 [Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Namneliste